

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

А.О. Москвіна

Програма і робоча програма навчальної дисципліни

„ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ”

(для студентів 3 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки 6.060103

„Гідротехніка (Водні ресурси)”, 0926 „Водні ресурси” спеціальності 6.092600

„Водопостачання та водовідведення”)

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Основи економічних теорій” для студентів 3 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки 6.060103 „Гідротехніка (Водні ресурси)”, 0926 „Водні ресурси” спеціальності 6.092600 „Водопостачання та водовідведення” / Укл.: Москвіна А.О. – Харків: ХНАМГ, 2009. - 44 с.

Укладач: А.О. Москвіна

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рецензент: Бервено О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Програма і робоча програма навчальної дисципліни розглянута, схвалена та затверджена на засіданні кафедри економічної теорії (протокол № 9 від 5.05.2009 р.)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	6
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	8
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	9
1.4. Рекомендована основна навчальна література	9
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	10
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	12
2.1.1. Структура навчальної дисципліни.....	12
2.1.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	12
2.2. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями й темами	13
2.2.1. Тематичний план навчальної дисципліни.....	13
2.2.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	14
2.2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	24
2.2.4. Лекційний курс.....	25
2.2.5. Практичні (семінарські) заняття	27
2.3. Організація самостійної роботи.....	32
2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	38
2.5. Порядок, методи й критерії оцінювання знань, умінь і навичок студента.....	38
2.6. Інформаційно-методичне забезпечення	42

ВСТУП

Економічна теорія – наука, що вивчає економічні системи та закони їх функціонування. Вона служить науковою основою економічної політики й практики господарювання в сучасній Україні, сприяє вирішенню проблем підприємництва в різних сферах національної економіки та аналізу походження доходів від підприємницької діяльності. Має велике значення у визначенні методів державного регулювання ринкової економіки. Практичне застосування економічної теорії базується на теоретичних положеннях філософії, вищої математики.

Для формування сучасного економічного мислення, підготовки фахівців нового покоління потрібно спиратись на фундаментальні знання, вихідні для всебічного вивчення різноманітних соціально-економічних процесів. Такі знання покликана надати економічна теорія.

Дисципліна «Основи економічних теорій» є нормативною для студентів напрямів підготовки 6.060103 „Гідротехніка (Водні ресурси)”, 0926 „Водні ресурси” спеціальності 6.092600 „Водопостачання та водовідведення”. Програму вивчення дисципліни ”Основи економічних теорій” складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра. Вона охоплює всі змістові модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом.

Участь нашої держави в Болонському процесі обумовлює впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є нашим національним варіантом ECTS. Виходячи з кредитно-модульної системи організації навчального процесу, 18 тем зведені в три змістові модулі (далі ЗМ) з відповідним контролем знань.

Програма розроблена на основі:

ГСВОУ МОНУ „Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напрямку підготовки 0926 „Водні ресурси”, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.06.2004 р. № 452 / з 2006 р. напрям 6.060103 -

„Гідротехніка (Водні ресурси)”.

ГСВОУ МОНУ „Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напрямку підготовки 0926 „Водні ресурси”, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.06.2004 р. № 452 / з 2006 р. напрям 6.060103 - „Гідротехніка (Водні ресурси)”.

СВО ХНАМГ: Навчальний план підготовки бакалавра напрямку підготовки 0926 „Водні ресурси” за спеціальністю 6.092600 „Водопостачання та водовідведення”, 2006 р.

Програма ухвалена на засіданні кафедри економічної теорії ХНАМГ (протокол № 9 від 5.05.2009 р.).

Програму погоджено випусковою кафедрою водопостачання, водовідведення та очищення вод.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Основною **метою** викладання курсу „Основи економічних теорій” є вивчення загальних основ й принципів економічного життя суспільства, розкриття закономірностей розвитку суспільного виробництва, визначення найважливіших рис соціально-економічних систем, показ зв'язку теоретичних знань і успішної дії економіки, навчання практичному втіленню знань у реальності, формування у майбутніх менеджерів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам ринкових відносин у країні, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

Завданням викладання дисципліни є вивчення системи економічних законів, що дозволить одержати відповідь на питання сучасного ефективного господарювання країни і допоможе знайти оптимальний путь розвитку економіки України.

Основними завданнями дисципліни є:

- пізнання економічної теорії як науки, її предмету, методів та функцій;
- розкриття основного змісту сучасних шкіл економічної теорії;
- аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки;
- характеристика основних рис та особливостей розвитку постсоціалістичних економік;
- розкриття закономірностей суспільного відтворення, економічного зростання та циклічних коливань в економіці;
- сучасні процеси глобалізації світогосподарських зв'язків та шляхи вирішення загально цивілізаційних проблем людства.

1.1.2. Предметом вивчення дисципліни.

Предметом вивчення дисципліни „Основи економічних теорій” є закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, дії людей, спрямовані на ефективне господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя суспільства.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалаврів (за ОПП та за навчальним планом)

Логіка і структура дисципліни „Основи економічних теорій” та передбачені цією програмою методи її вивчення дають можливість студентам засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить можливість цілісного сприйняття процесу функціонування сучасної економіки на національному і загальносвітовому рівнях і набути норм грамотної економічної поведінки.

Економічна теорія ґрунтується на знаннях гуманітарних дисциплін і математиці.

Економічна теорія займається способами рішення різних задач і навчає діяти у реальності, а також є основою для подальшого успішного вивчення економічних фундаментальних дисциплін.

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
1. Історія України	1. Економіка виробництва
2. Українська та зарубіжна культура	
3. Філософія	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

(кількість кредитів / годин)

Модуль. Основи економічних теорій

(3,0 / 108)

ЗМ 1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства (1,0 / 36)

Базові навчальні елементи

- 1.1. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії
- 1.2. Предмет економічної теорії та її методологічні основи
- 1.3. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси
- 1.4. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільства
- 1.5. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція
- 1.6. Теорія грошей

ЗМ 2. Теоретичні основи ринкової економіки

(1,0 / 36)

Базові навчальні елементи

- 2.1. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку
- 2.2. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку
- 2.3. Інфраструктура ринку та капітал сфери обігу
- 2.4. Монополія та конкуренція в ринковій економіці
- 2.5. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки
- 2.6. Підприємство (фірма) в умовах ринку

ЗМ 3. Макроекономічні аспекти економічної теорії

(1,0 / 36)

Базові навчальні елементи

- 3.1. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів
- 3.2. Економічна політика держави в економіці
- 3.3. Фінансово-кредитна система
- 3.4. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання
- 3.5. Циклічні коливання в економіці
- 3.6. Закономірності розвитку світового господарства

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Науково аналізувати соціальні проблеми та процеси. Володіти знаннями основ виробничих відносин та принципами управління з урахуванням технічних, фінансових та людських чинників.	Виробнича	Проектувальна
Знати необхідність макропропорцій та їх особливості, ситуації на макроекономічному рівні, сутність фіскальної та грошово-кредитної, соціальної та інвестиційної політики.	Соціально-побутова	Проектувальна, організаційна
Аналізувати у загальних рисах основні економічні події в своїй країні та за її межами, знаходити й використовувати інформацію, необхідну для орієнтування в основних поточних проблемах економіки	Соціально-побутова	Проектувальна, організаційна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва. Підручник. – К.: Вища школа, 2003. – 719 с.
2. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник. 3-тє вид. / За ред. Ю. В. Ніколенка. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
5. Перехідна економіка: Підручник / За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
6. Экономика: Учебник / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2000. – 896 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Основи економічних теорій

Мета: вивчення загальних основ й принципів економічного життя суспільства, розкриття закономірностей розвитку суспільного виробництва, визначення найважливіших рис соціально-економічних систем, показ зв'язку теоретичних знань і успішної дії економіки, навчання практичному втіленню знань у реальності, формування у майбутніх фахівців глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам ринкових відносин у країні, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

Предмет: закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, дії людей, спрямовані на ефективне господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя суспільства.

Змістові модулі: загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства, теоретичні основи ринкової економіки, макроекономічні аспекти економічної теорії.

Основы экономических теорий

Цель: изучение общих основ и принципов экономической жизни общества, раскрытие закономерностей развития общественного производства, определение важнейших черт социально-экономических систем, демонстрация взаимосвязи теоретических знаний и успешного действия экономики, обучение практическому воплощению знаний в реальности, формирование у будущих специалистов глубоких экономических знаний, логики современного экономического мышления и экономической культуры, адекватных условиям рыночных отношений в стране, обучение студентов базовым методам анализа экономических процессов, умению принимать обоснованные решения по

поводу экономических проблем, связанных с их будущей профессиональной деятельностью.

Предмет: закономерности развития экономических систем, экономические законы и принципы их функционирования, действия людей, направлены на эффективное ведение хозяйства в условиях ограниченных экономических и природных ресурсов, особенности рыночных преобразований экономики Украины, современные процессы глобализации экономической жизни общества.

Составляющие модули: общие принципы социально-экономического развития общества, теоретические основы рыночной экономики, макроэкономические аспекты экономической теории.

The bases of economic theories

The purpose: study of general bases and principles of economic life societies, opening of conformities to the law of development of public production, determination of major lines of the socio-economic systems, demonstration of intercommunications of theoretical knowledges and successful action of economy, studies to practical embodiment of knowledges in realities, forming at the future specialists of thorough economic knowledges, logicians of modern economic thought and economic culture markets relations in a country adequate to the terms, teaching of students to the base methods of analysis of economic processes, ability to make grounded decisions on an occasion the economic problems related to their future professional activity.

Subject: conformities to the law of development of the economic systems, economic laws and principles of their functioning action of people, are directed on the effective menage in the conditions of the limited natural resources economic and, features of markets transformations of economy of Ukraine, modern processes of globalization of economic life of society.

Modules of contents: the general principles of socio-economic development of society, theoretical bases of market economy, macroeconomic aspects of economic theory.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

У процесі навчання студенти отримують знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Найбільш складні теоретичні питання винесено на розгляд під час семінарських занять. Значення в процесі вивчення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної підготовки бакалавра.

2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

2.1.1. Структура навчальної дисципліни

Призначення: підготовка спеціаліста	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно ECTS – 3,0 Модулів – 1 Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 108 Контрольна робота	Напрямок підготовки – 0926 „Водні ресурси”, 6.060103 „Гідротехніка (Водні ресурси)” спеціальності 6.092600 „Водопостачання та водовідведення” Освітньо кваліфікаційний рівень – бакалавр	Нормативна Рік підготовки – 3 Семестр – 6 Аудиторні заняття: 12 Лекції – 6 Практичні – 6 Самостійна робота – 96 в т.ч. контрольна робота Вид підсумкового контролю – екзамен
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 11% до 89%		

2.1.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/ /годин	Семестр (и)	Години								Екзамен (семестр)	Заліки (семестр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр. роб	КП/КР	РГР		
6.092600 ВВ	3,0/ 108	6	12	6	6	-	96	15	-	-	6	-

2.2. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями й темами

2.2.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни „Основи економічних теорій” складається з одного модуля, який логічно пов'язує три змістових модуля.

Найменування	Всього годин	Кількість годин			
		Аудиторні, годин	в том числі		Самостійна робота студентів, годин
			Лекції, годин	Семінари, годин	
ЗМ I. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства	36	4	2	2	32
Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії	6	1	0,5	0,5	5
Тема 2. Предмет економічної теорії та її методологічні основи	6	1	0,5	0,5	5
Тема 3. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	6	1	0,5	0,5	5
Тема 4. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільства	6	-	-	-	6
Тема 5. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	6	1	0,5	0,5	5
Тема 6. Теорія грошей	6	-	-	-	6
ЗМ II. Теоретичні основи ринкової економіки	36	4	2	2	32
Тема 7. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку	6	1	0,5	0,5	5
Тема 8. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку	6	1	0,5	0,5	5
Тема 9. Інфраструктура ринку та капітал сфери обігу	6	1	0,5	0,5	5
Тема 10. Монополія та конкуренція в ринковій економіці	6	1	0,5	0,5	5
Тема 11. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки	6	-	-	-	6
Тема 12. Підприємство (фірма) в умовах ринку	6	-	-	-	6
ЗМ III. Макроекономічні аспекти економічної теорії	36	4	2	2	32
Тема 13. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів	6	1	0,5	0,5	5
Тема 14. Економічна політика держави в економіці	6	-	-	-	6
Тема 15. Фінансово-кредитна система	6	1	0,5	0,5	5
Тема 16. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання	6	1	0,5	0,5	5
Тема 17. Циклічні коливання в економіці	6	1	0,5	0,5	5
Тема 18. Закономірності розвитку світового господарства	6	-	-	-	6
Всього:	108	12	6	6	96

2.2.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Основи економічних теорій (3,0 / 108)

Змістовий модуль 1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства (1,0 / 36)

Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії

- 1. Зародження економічних знань*
- 2. Основні етапи розвитку економічної теорії*
- 3. Сучасні економічні течії*

Зародження економічних знань. Необхідність відособлення економічної теорії як окремої науки.

Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Основні школи економічної теорії та їх концепції розвитку економічної системи.

Сучасні напрямки, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Тема 2. Предмет економічної теорії та її методологічні основи

- 1. Предмет та структура економічної теорії*
- 2. Економічні закони і категорії*
- 3. Функції економічної теорії. Взаємозв'язок економічної теорії з іншими науками*
- 4. Методи пізнання соціально-економічних процесів*

Предмет економічній теорії. Різні підходи до його визначення і аналізу різними школами. Позитивна та нормативна економічна теорія.

Економічні категорії, закони і принципи. Система економічних законів. Методологічні аспекти механізму дії і використання економічних законів.

Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі конкретно-економічних наук. Взаємозв'язок економічної теорії, економічної політики та господарської практики.

Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.

Тема 3. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства.

Економічні інтереси

1. Потреби та їх структура. Закон зростання потреб

2. Виробничі можливості суспільства

3. Економічні інтереси

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Корисність продукту. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб.

Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Вибір альтернатив ефективного використання обмежених ресурсів та виробничих можливостей. Крива виробничих можливостей.

Економічні інтереси, їх сутність. Взаємозв'язок інтересів і потреб. Єдність і протиріччя інтересів економічних суб'єктів та шляхи їх розв'язання.

Тема 4. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільства

1. Власність як економічна категорія

2. Типи та форми власності

3. Зміна форм власності

4. Поняття економічної системи та моделі організації економічних систем суспільства

Місце та роль власності в економічній системі. Власність та право власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Нові об'єкти власності.

Види і форми власності та форми господарювання. Плюралізм форм власності в ринковій економіці.

Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу.

Економічна система, її сутність та структурні елементи. Типи і еволюція економічних систем.

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція

1. Натуральне й товарне виробництво

2. Товар та його властивості. Теорії вартості та граничної корисності.

Подвійний характер праці

3. Закон вартості, його функції та механізм дії

4. Ціна товару та чинники, що впливають на неї

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Їх суть та основні риси. Умови виникнення товарного виробництва. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності.

Економічні та неекономічні блага. Товар та його властивості. Вартість, споживна вартість та цінність товару. Альтернативні теорії формування вартості товарів та послуг. Теорія граничної корисності.

Подвійний характер праці. Абстрактна, конкретна, приватна й суспільна праця. Проста й складна праця.

Закон вартості, його сутність та функції.

Ціна товару та чинники, що впливають на неї.

Тема 6. Теорія грошей

1. Виникнення та розвиток грошових відносин

2. Сутність і функції грошей

3. Грошова система та її основні елементи

4. Грошовий обіг та його закони. Грошова маса та ринок грошей

Гроші як субстанціональна категорія ринкового господарства та розвинута форма товарних відносин. Концепції виникнення та сутність грошей.

Функції грошей та їх еволюція. Гроші і ціна.

Грошова система, її основні елементи та типи. Еволюція грошових систем. Види та природа сучасних грошей. Створення грошової системи в Україні.

Грошовий обіг і його закони. Грошова маса, її структура та агреговані показники. Грошовий ринок. Пропозиція та попит на гроші. Рівновага грошової та товарної мас. Модель І.Фішера

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки (1,0 / 36)

Тема 7. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку

- 1. Сутність, функції та умови формування ринку*
- 2. Класифікація і структура ринку*
- 3. Основні суб'єкти ринкової економіки*
- 4. Економічна природа попиту, його закон та еластичність*
- 5. Сутність і чинники пропозиції, її закон та еластичність*
- 6. Ринкова рівновага: взаємодія попиту і пропозиції*

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Функції ринку.

Сучасний ринок, його сутність, види і структура. Типи ринків. Соціально-економічні фактори і основні структурні елементи товарного ринку.

Основні суб'єкти ринкової економіки. Державне регулювання ринкової економіки.

Попит і пропозиція як елементи ринку. Економічна природа попиту та пропозиції. Закон попиту. Еластичність попиту. Чинники які впливають на попит.

Сутність і чинники пропозиції. Закон пропозиції. Еластичність пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції з ціною. Забезпечення ринкової рівноваги

Тема 8. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку

- 1. Поняття капіталу*
- 2. Витрати виробництва і прибуток*
- 3. Кругообіг і оборот капіталу*
- 4. Знос капіталу і амортизація*

Сутність капіталу. Його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Теорії капіталу та їх сучасне трактування. Первісне нагромадження капіталу. Особливості сучасного нагромадження капіталу в Україні.

Капітал і витрати виробництва. Прибуток (дохід) на капітал і фактори, що його визначають. Маса і норма прибутку.

Промисловий капітал та його кругообіг. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Оборот капіталу, його сутність. Співвідношення категорій кругообіг і оборот капіталу. Швидкість обороту капіталу. Основний і оборотний капітал. Час обороту капіталу та його складові частини.

Амортизація та відтворення основного капіталу. Фізичний та моральний знос основного капіталу.

Тема 9. Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу

1. Поняття інфраструктури ринка

2. Форми ринкової інфраструктури

3. Торговельний, позичковий та акціонерний капітал

Об'єктивна зумовленість та сутність економічної інфраструктури. Організаційно-технічна інфраструктура ринку. Товарна біржа. Фінансово-кредитна інфраструктура ринку. Фондова біржа. Науково-дослідницька інфраструктура ринку. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури.

Торговельний капітал як відокремлена частина промислового капіталу. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Витрати обігу. Торговельний прибуток і його норма.

Генезис, природа і джерела позичкового капіталу. Позичковий процент. Норма позичкового проценту та його динаміка. Межі коливання. Кредитно-банківська система як сфера руху позичкового капіталу.

Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Формування акціонерного капіталу і акціонерних товариств в економіці України.

Тема 10. Конкуренція та монополія в ринковій системі

1. Сутність конкуренції

2. Види та форми конкуренції та методи конкурентної боротьби

3. Закономірність виникнення та економічна природа монополізму

4. Сутність та види монополізму. Організаційні форми монополістичних структур

5. Антимонопольне регулювання економіки

Сутність і генезис економічної конкуренції. Всеохоплюючий характер конкуренції. Економічний закон конкуренції.

Види конкуренції. Досконала або вільна і недосконала конкуренція. Типи ринків недосконалої конкуренції: чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Цінова та нецінова конкуренція. Монопольні ціни.

Сутність, витоки та види монополізму. Основні організаційні форми монополістичних структур (об'єднань).

Галузеві олігополістичні ринкові ситуації. Основні риси олігополістичної конкуренції. Неціновий характер і основні засоби олігополістичної конкуренції.

Монопольна влада. Недоліки та наслідки надмірної монополізації економіки. Антимонопольне регулювання економіки: антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 11. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки

1. Зміст та особливості аграрних відносин

2. Земля як економічна категорія і фактор виробництва. Власність в аграрній сфері

3. Сутність, види та розподіл земельної ренти. Ринок землі

4. Агропромислова інтеграція

Аграрні відносини, їх зміст та особливості. Суб'єкти аграрних відносин.

Форми власності на землю і форми господарювання в сільськогосподарстві.

Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Орендна плата і її структура. Земельний податок.

Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі

Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс.

Сучасні проблеми реформування сільського господарства в Україні. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробництва.

Тема 12. Підприємство (фірма) в умовах ринку

- 1. Фірма як основна мікроекономічна ланка*
- 2. Типи підприємств та структура їх капіталу*
- 3. Інфраструктура професійної підтримки підприємств*

Підприємство як головна сфера ринкової економіки. Стан підприємства в ринковій економіці. Вплив макроекономічної політики на підприємства, фірми.

Типи приватизованих підприємств та структура їх капіталу. Основні групи інвесторів та їх інтереси до підприємств постсоціалістичних країн. Участь держави в управлінні підприємствами. Основні моделі управління.

Реструктуризація підприємств в умовах ринку. Організаційна реструктуризація. Фінансова реструктуризація.

Інфраструктура професійної підтримки підприємств на сучасному етапі. Аудит і бухгалтерське консультування. Юридичне консультування. Консультування з питань організації виробництва, управління тощо.

Змістовий модуль 3. Макроекономічні аспекти економічної теорії (1,0 / 36)

Тема 13. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів

- 1. Цілі і інструменти макроекономічної політики*
- 2. Основні макроекономічні проблеми та шляхи їх подолання*
- 3. Система соціального захисту населення.*

Цілі і інструменти макроекономічної політики. Система макроекономічних показників та методи їх вимірювання. Сукупний попит та сукупна пропозиція та їх рівновага.

Зайнятість, її суть і форми. Ринок праці. Державне регулювання ринку робочої сили. Безробіття: суть види та наслідки. Закон Оукена. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини та форми безробіття. Роль держави у регулюванні зайнятості та безробіття. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Сутність, причини, типи та форми прояву інфляції. Стагфляція. Крива Лаффера. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна державна політика.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність і процеси маргіналізації населення. Тіньова економіка. Еволюція соціальної структури суспільства. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Роль держави у забезпеченні соціального захисту населення.

Тема 14. Економічна політика держави в економіці

1. Економічна теорія - наукова основа економічної політики держави

2. Держава та її економічні функції в ринковій економіці

3. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки

Сутність і цілі економічної політики. Взаємозв'язок економічної теорії і економічної політики. Кейнсіанська, неоліберальна та монетаристська концепції макроекономічної політики.

Моделі ринку і економічної політики. Американська, або ліберальна, модель ринку. Німецька, або неоліберальна, модель ринку. Англійська, або європейсько-кейнсіанська, модель ринку. Японська модель ринку. Моделі ринку в нових індустріальних країнах, що розвиваються.

Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Кейнсіанська і неокласична моделі регулювання економіки.

Економічні функції держави. Місце і роль держави в командній економіці. Економічні функції держави в ринковій економіці. Система цілей державного макроекономічного регулювання. Державний сектор як спосіб реалізації економічних функцій держави.

Форми, методи та інструменти регулювання економіки. Правові, економічні та адміністративні методи. Прямі та непрямі методи. Фінансово-кредитне та бюджетно-податкове регулювання економіки.

Тема 15. Фінансово-кредитна система

1. Сутність, види та функції фінансів

2. Державний бюджет і його структура. Дефіцит державного бюджету та державний борг

3. *Сутність і структура податкової системи*
4. *Кредитна система. Суть, форми та функції кредиту*
5. *Структура банківської системи та види банківських операцій*
6. *Фіскальна та монетарна політика держави*

Суть фінансів та їх функції. Суб'єкти та види фінансових відносин. Фінансова система.

Державний бюджет та позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Бюджетна та податкова системи. Сутність і структура податків. Податкова система в Україні.

Державні витрати та дефіцит бюджету. Державний борг.

Кредитна система. Суть та функції кредиту. Основні форми кредиту. Банківський кредит. Закономірності розвитку кредитної системи. Кредитно-грошова політика в Україні.

Банківська система. Структура банківської системи та її еволюція. Банки їх види та функції. Основні банківські операції. Банківський прибуток.

Цінні папери та їх види. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.

Тема 16. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання

1. *Фактори суспільного виробництва*
2. *Сукупний суспільний продукт і його структура*
3. *Ефективність виробництва, її види та показники*
4. *Сутність суспільного відтворення. Типи відтворення*
5. *Формування і розподіл доходів населення та відтворення робочої сили*
6. *Економічне зростання: сутність, типи, моделі та фактори*

Процес праці і процес виробництва. Зміст і структура виробництва. Основні фактори суспільного виробництва. Продуктивні сила і виробничі відносини.

Сукупний суспільний продукт, його структура і показники.

Виробнича функція. Ефективність виробництва та її економічні та соціальні показники.

Сутність і багатогранність процесу суспільного відтворення. Суспільний продукт та закономірності його розширеного відтворення.

Доходи населення, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати. Форми та системи заробітної плати. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів. Крива Лоренца. Відтворення робочої сили. Державне регулювання розподілу доходів та відтворення робочої сили.

Поняття економічного зростання. Співвідношення економічного зростання з економічним розвитком. Типи економічного зростання. Основні моделі економічного зростання: неокейнсіанська, неокласична, Домара-Харрода, модель Р. Солоу. Фактори економічного зростання.

Тема 17. Циклічні коливання в економіці

- 1. Поняття економічного циклу, його типи і причини. Економічні цикли макро- і мікросистем*
- 2. Кризи в соціально-економічному розвитку*
- 3. Регулювання життєвих циклів економічних систем та антикризова політика держави*

Циклічність економічного розвитку. Природа і специфіка економічної динаміки. Економічні цикли макросистеми. Економічні цикли розвитку організації. Основні характеристики циклів. Малі і середні цикли. Довгі хвилі Н.Д.Кондратьєва. Основні причини коливань в економіці.

Цикли і кризи. Класифікація кризових явищ. Економічні і структурні кризи. Причини виникнення криз. Управління кризами.

Державна політика згладжування циклів. Поняття і суть антикризового управління. Державне антикризове регулювання економіки.

Тема 18. Закономірності розвитку світового господарства

- 1. Сутність, структура та основні риси світового господарства*
- 2. Форми міжнародних економічних відносин*
- 3. Зовнішньоекономічна політика держави*

4. Глобалізація світогосподарських зв'язків

5. Сучасні проблеми світової економіки та шляхи вирішення глобальних економічних проблем

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства.

Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Міжнародна економічна інтеграція. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство. Світова торгівля: сутність та структура. Всесвітній ринок товарів та послуг. Торговельна політика, її види та інструменти. Теорія торгівлі. Торговельний і платіжний баланс. Міжнародні кредитні відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні курси. Валютні ринки. Міграція населення і світовий ринок праці.

Основні напрямки співпраці між країнами та зовнішньоекономічної політики держави.

Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і виникнення загальноцивілізаційних проблем людства. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних економічних проблем.

2.2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, Кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1	3,0 / 108	6	6	-	96
ЗМ 1.1	1,0 / 36	2	2	-	32
ЗМ 1.2	1,0 / 36	2	2	-	32
ЗМ 1.3.	1,0 / 36	2	2	-	32

2.2.4. Лекційний курс

№ п/п	Тема та план лекції	Кіль- кість годин	Рекомендо- вана література
1	2	3	4
Модуль І. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства			
1.	Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії 1. Зародження економічних знань 2. Основні етапи розвитку економічної теорії 3. Сучасні економічні течії	0,5	2[3.....11] 3[11...47]
2.	Предмет економічної теорії та її методологічні основи 1. Предмет та структура економічної теорії 2. Економічні закони і категорії 3. Функції економічної теорії. Взаємозв'язок економічної теорії з іншими науками 4. Методи пізнання соціально-економічних процесів	0,5	2[3.....11] 3[11...47] 4[9.....25]
3.	Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси 1. Потреби та їх структура. Закон зростання потреб 2. Виробничі можливості суспільства 3. Економічні інтереси	0,5	2[30...33] 6[44...46]
4.	Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільства 1. Власність як економічна категорія 2. Типи та форми власності 3. Зміна форм власності 4. Поняття економічної системи та моделі організації економічних систем суспільства	-	2[49.....65] 4[49.....78]
5.	Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція 1. Натуральне й товарне виробництво 2. Товар та його властивості. Теорії вартості та граничної корисності. Подвійний характер праці 3. Закон вартості, його функції та механізм дії 4. Ціна товару та чинники, що впливають на неї	0,5	2[65.....75] 3[95....117] 4[97....105]
6.	Теорія грошей 1. Виникнення та розвиток грошових відносин 2. Сутність і функції грошей 3. Грошова система та її основні елементи 4. Грошовий обіг та його закони. Інфляція 5. Грошова маса. Грошові агрегати. Ринок грошей	-	2[77.....87] 3[117..142] 4[105...135]

1	2	3	4
Продовження табл.			
Модуль II. Теоретичні основи ринкової економіки			
7.	Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку 1. Сутність, функції та умови формування ринку 2. Класифікація і структура ринку 3. Основні суб'єкти ринкової економіки 4. Економічна природа попиту, його закон та еластичність 5. Сутність і чинники пропозиції, її закон та еластичність 6. Ринкова рівновага: взаємодія попиту і пропозиції	0,5	3[143..175] 4[127..148]
8.	Капітал як економічна категорія і фактор виробництва 1. Поняття капіталу 2. Витрати виробництва і прибуток 3. Кругообіг і оборот капіталу 4. Знос капіталу і амортизація	0,5	3[242..243] 4[334..348]
9.	Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу 1. Поняття інфраструктури ринка 2. Форми ринкової інфраструктури 3. Торговельний, позичковий та акціонерний капітал	0,5	1[196.221] 4[72....78]
10.	Конкуренція та монополія в ринковій системі 1. Сутність конкуренції 2. Види та форми конкуренції, методи конкурентної боротьби 3. Закономірність виникнення і економічна природа монополізму 4. Сутність та види монополізму. Організаційні форми монополістичних структур 5. Антимонopolне регулювання економіки	0,5	1[223..338] 2[111..123] 3[175..205]
11.	Ринкові відносини в аграрному секторі економіки 1. Зміст та особливості аграрних відносин 2. Земля як економічна категорія і фактор виробництва. Власність в аграрній сфері 3. Сутність, види та розподіл земельної ренти. Ринок землі 4. Агропромислова інтеграція	-	1[185..200] 2[123..139]
12.	Фірма в умовах ринку 1. Поняття фірми 2. Витрати виробництва і прибуток 3. Капітал як економічна категорія і фактор виробництва 4. Кругообіг і оборот капіталу 5. Знос капіталу і амортизація	-	1[156..185] 3[242..243] 4[262..355]
Модуль III. Макроекономічні аспекти економічної теорії			
13.	Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів 1. Цілі і інструменти макроекономічної політики 2. Основні макроекономічні проблеми та шляхи їх подолання 3. Система соціального захисту населення	0,5	6[62.....85]

1	2	3	4
14.	Економічна політика держави в економіці 1. Економічна теорія - наукова основа економічної політики держави 2. Держава та її економічні функції в ринковій економіці 3. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки	-	5[52.....60] 6[162..201]
15.	Фінансово-кредитна система 1. Сутність, види та функції фінансів 2. Державний бюджет і його структура. Дефіцит державного бюджету та державний борг 3. Сутність і структура податкової системи 4. Кредитна система. Суть, форми та функції кредиту 5. Структура банківської системи і види банківських операцій 6. Фіскальна та монетарна політика держави	0,5	3[327..334; 500...529] 4[148..222] 5[405..434] 6[378..386; 399...419]
16.	Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання 1. Фактори суспільного виробництва 2. Сукупний суспільний продукт і його структура 3. Ефективність виробництва, її види та показники 4. Сутність суспільного відтворення. Типи відтворення 5. Формування і розподіл доходів населення та відтворення робочої сили 6. Економічне зростання: сутність, типи, моделі та фактори	0,5	2[22...30] 3[64...95] 4[25....49] [453..473]
17.	Циклічні коливання в економіці 1. Поняття економічного циклу, його типи і причини. Економічні цикли макро- і мікросистем 2. Кризи в соціально-економічному розвитку 3. Регулювання життєвих циклів економічних систем та антикризова політика держави	0,5	2[149..157] 3[81.....85]
18.	Закономірності розвитку світового господарства 1. Сутність, структура та основні риси світового господарства 2. Форми міжнародних економічних відносин 3. Зовнішньоекономічна політика держави 4. Глобалізація світогосподарських зв'язків 5. Сучасні проблеми світової економіки та шляхи вирішення глобальних економічних проблем	1	6[30....33, 103....112]
	Всього	6	

2.2.5. Практичні (семінарські) заняття (денне навчання)

№ п/п	Тема та план заняття	Перелік завдань для виконання студентами (усний розгляд питань або написання реферату)	Кількість годин	Методичне та технічне забезпечення
1	2	3	4	5
Модуль І. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства				
1.	Зародження та розвиток економічної теорії 1. Зародження економічних знань та основні історичні школи економічної теорії 2. Головні напрямки економічної теорії в сучасному світі	1. Трактова предмету економічної теорії різними школами економістів 2. Економічні теорії Стародавнього світу 3. Розвиток економічної науки в Україні	0,5	M-1 M-2
2.	Економічна теорія як наука 1. Предмет та структура економічної теорії 2. Практичне значення економічної теорії 3. Функції економічної теорії та методи пізнання економічних процесів	1. Структура економіки та її трансформація 2. Методи і важелі економічної політики	0,5	M-1 M-2
3.	Рухливі сили економічного розвитку 1. Сутність економічних потреб і благ 2. Виробничі можливості суспільства 3. Взаємодія економічних інтересів	1. Економічні потреби як основа людської діяльності 2. Мотиви і стимули виробничої діяльності людини	0,5	M-1 M-2
4.	Розвиток відносин власності та моделі організації економічних систем 1. Власність та її основні форми 2. Власність в Україні та необхідність її реформування 3. Елементи економічної системи та моделі в рамках систем	1. Моделі ринкової економіки 2. Місце власності в реформуванні економіки	-	M-1 M-2
5.	Товарна організація виробництва та її значення 1. Форми господарювання. Основні елементи натурального та товарного господарства 2. Товар і його властивості. Теорії, що визначають цінність товару 3. Механізм дії закону вартості 4. Ціна товару та механізм ціноутворення	1. Теорії вартості: трудова та теорія граничної корисності 2. Механізми ціноутворення в ринковій економіці	0,5	M-1 M-2

1	2	3	4	5
6.	Гроші в ринковій економіці 1. Становлення і еволюція грошових відносин 2. Сутність, функції та форми грошей. 3. Грошова система, структура грошової маси 4. Закон грошового обігу 5. Ринок грошей та грошова система України	1. Гроші і бартер в сучасній економіці. Причини і наслідки використання бартеру 2. Електронні гроші та форми їх використання	-	M-1 M-2
Модуль II. Теоретичні основи ринкової економіки				
7.	Механізм функціонування ринку. Попит і пропозиція в ринковій економіці 1. Сутність, функції і структура ринку 2. Моделі ринкової економіки 3. Кон'юнктура ринку. Теорія споживчої поведінки 4. Особливості становлення ринкових відносин в Україні 5. Сутність та закони попиту та пропозиції 6. Еластичність попиту та пропозиції та її типи 7. Діалектика залежності попиту і пропозиції. Теорія загальної рівноваги	1. Історичний процес формування та розвитку ринка 2. Проблеми розвитку фондового ринку в Україні 3. Біржі і їх роль в економіці України 4. Теорія споживчої поведінки 5. Становлення української ринкової системи 6. Теорія ринкових структур 1. Взаємодія попиту та пропозиції 2. Тіньовий ринок як фактор порушення ринкової рівноваги	0,5	M-1 M-2
8.	Сутність капіталу 1. Капітал та кількісне визначення прибутку 2. Кругообіг і оборот капіталу 3. Фізичне та моральне зношування основного капіталу	1. Капітал і наймана праця: процес створення додаткової вартості 2. Концепції капіталу 3. Накопичення капіталу та виникнення капіталістичного товарного виробництва 4. Структура авансованого промислового капіталу	0,5	M-1 M-2
9.	Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу 1. Поняття інфраструктури ринка 2. Форми ринкової інфраструктури 3. Торговельний, позичковий та акціонерний капітал	1. Проблеми розвитку фондового ринку в Україні 2. Біржі і їх роль в економіці України	0,5	M-1 M-2

1	2	3	4	5
10	Конкуренція та монополія в ринковій економіці 1. Сутність та умови виникнення конкуренції 2. Ринкова класифікація видів та форм конкуренції 3. Методи конкурентної боротьби та особливості конкуренції в Україні 4. Монополія і конкуренція: монополія як антипод конкуренції 5. Сутність, види та форми монополізму 6. Монополія та механізм ціноутворення 7. Антимонопольне законодавство України	1. “Невидима рука” ринку і досконала конкуренція 2. Нечесна конкуренція: її сутність та способи 3. Сутність монополії та проблеми монополізації національної економіки 4. Механізм утворення монопольної ціни і монопольного прибутку 5. Антимонопольне регулювання економіки	0,5	M-1 M-2
11	Аграрні відносини і особливості їх розвитку в сучасних умовах 1. Продуктивні сили і відносини власності у сільському господарстві 2. Земельна рента, її сутність, види і механізм утворення 3. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс 4. Радикальні перетворення у відносинах власності на землю	1. Особливості відтворення в сільському господарстві 2. Земельна рента та її форми в сучасних умовах 3. Державна політика регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва 4. Формування ринку землі в Україні 5. Сутність аграрних відносин на етапі земельних перетворень в Україні	-	M-1 M-2
12	Фірма та підприємництво 1. Визначення фірми та умови підприємництва в сучасних умовах 2. Фонди підприємства, капітал та кількісне визначення прибутку 3. Кругообіг і оборот капіталу 4. Фізичне та моральне зношування основного капіталу	1. Розвиток підприємництва та основні форми його організації 2. Фірма як елемент ринкової економіки. Теорії фірми 3. Капітал і наймана праця: процес створення додаткової вартості 4. Накопичення капіталу та виникнення капіталістичного товарного виробництва 5. Авансований промисловий капітал та його структура	-	M-1 M-2

1	2	3	4	5
Модуль III. Макроекономічні аспекти економічної теорії				
13	Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів 1. Модель економічного обороту на макрорівні. Структура національної економіки. Пропорції суспільного виробництва 2. Система макроекономічних показників та методи їх вимірювання. Валовий внутрішній продукт 3. Національне рахівництво як інструмент регулювання макроекономічних процесів. Система національних рахунків 4. Сукупний попит та сукупна пропозиція та їх рівновага	1. Цілі і інструменти макроекономічної політики 2. Основні макроекономічні проблеми та шляхи їх подолання 3. Система соціального захисту населення.	0,5	M-1 M-2
14	Економічна політика держави в економіці 1. Сутність та необхідність регулювання економіки 1. Економічна теорія - наукова основа економічної політики держави 2. Держава та її економічні функції в ринковій економіці 3. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки	1. Методи державного регулювання економіки 2. Особливості державного регулювання економіки в Україні 3. Планування та прогнозування економіки в сучасних умовах	-	M-1 M-2
15	Фінанси і кредит 1. Фінансова система, її структура та функції 2. Державний бюджет та державний борг 3. Сутність, функції та види податків. Податкова система України 4. Кредит в системі економічних відносин 5. Банківська система 6. Цілі та інструменти кредитно-грошової політики	1. Особливості сучасної грошової кредитної політики в Україні 2. Податкова система України та проблеми її вдосконалення 3. Проблеми та способи подолання дефіциту державного бюджету України 4. Сутність та проблеми обслуговування державного боргу України	0,5	M-1 M-2

1	2	3	4	5
16	Теорія виробництва. Відтворення та економічне зростання 1. Зміст виробництва та економічні форми існування факторів виробництва 2. Структура сукупного суспільного продукту 3. Економічна та соціальна ефективність 4. Відтворення: його сутність і типи. 5. Сутність, види і розподіл доходів населення та відтворення робочої сили 6. Економічне зростання, його типи та моделі	1. Розвиток суспільного виробництва: рушійні сили і етапи 2. Процес виробництва та його продукт 3. Сутність, види та показники ефективності виробництва 4. Сутність та значення соціальної ефективності виробництва 5. Структурні зрушення у пропорціях суспільного відтворення 6. Сутність, форми та системи заробітної плати 7. Інвестиції як фактор економічного зростання 8. Особливості процесу нагромадження капіталу в Україні	0,5	М-1 М-2
17	Циклічність економічного розвитку 1. Поняття економічного циклу, його типи і причини. Економічні цикли макро- і мікросистем 2. Кризи в соціально-економічному розвитку 3. Регулювання життєвих циклів економічних систем та антикризова політика держави	1. Циклічність розвитку економіки. Економічний цикл та його фази 2. Економічні цикли розвитку організацій 3. Антициклічна політика: основні характеристики	0,5	М-1 М-2
18	Світова економічна система 1. Етапи становлення і основні риси світового господарства 2. Сучасні тенденції світового господарства: інтернаціоналізація, інтеграція і глобалізація економічних процесів. Їх характеристика 3. Міжнародні економічні відносин та їх форми 4. Зовнішньоекономічна політика держави 5. Сучасні проблеми світового господарства та міжнародних економічних відносин та способи їх вирішення	1. Сутність, структура та основні риси світового господарства 2. Форми міжнародних економічних відносин 3. Зовнішньоекономічна політика держави 4. Глобалізація світогосподарських зв'язків 5. Сучасні проблеми світової економіки та шляхи вирішення глобальних економічних проблем	-	М-1 М-2
	Всього		6	

2.3. Організація самостійної роботи

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем.

Розділ дисципліни	Форми самостійної роботи. Контрольні питання та завдання для самостійного вивчення	Години	Форма звіту та контролю
ЗМ 1. Загальні основи економічного розвитку	1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект Література
	2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	2	Конспект
	3. Розв'язання типових задач. Розгляд контрольних запитань, прикладів, тестів та завдань	2	Рішення Відповіді
	4. Обговорення та вибір теми контрольної роботи	4	Конспект Тема к/р
	5. Самостійна підготовка питань		
	Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільства	6	Доповідь або захист реферату
	Теорія грошей	6	
ЗМ 2. Теоретичні основи ринкової економіки	1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект Література
	2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	2	Конспект
	3. Розв'язання типових задач. Розгляд контрольних запитань, прикладів, тестів та завдань	2	Рішення Відповіді
	4. Написання контрольної роботи	4	Текст к/р
	5. Самостійна підготовка наступних питань:		
	Ринкові відносини в аграрному секторі економіки	6	Доповідь або захист реферату
	Фірма в умовах ринку	6	
ЗМ 3. Макро-економічні аспекти економічної теорії	1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект Література
	2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	2	Конспект
	3. Розв'язання типових задач. Розгляд контрольних запитань, прикладів, тестів та завдань	2	Рішення Відповіді
	4. Подання контрольної роботи на кафедру та її захист	4	К/р та її захист
	5. Самостійна підготовка наступних питань:		
	Економічна політика держави в економіці	6	Доповідь або захист реферату
	Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок та глобалізація світогосподарських зв'язків та загальноцивілізаційні проблеми людства	6	
Підготовка до екзамену		6	Письмовий Тестовий Усний
Всього		72	

Контрольні запитання для самостійної роботи

1. Зародження та основні етапи розвитку економічної науки.
2. Предмет і метод економічної теорії.
3. Обмеженість ресурсів і безмежність потреб.
4. Чинники виробництва: суть, способи з'єднання і заміщення.
5. Цілі і економічні форми результатів суспільного виробництва.
6. Відтворення і його види. Стадії руху суспільного продукту.
7. Власність як економічна категорія і основа економічної системи.
8. Роль власності в реформуванні економіки. Приватизація і роздержавлення.
9. Економічна система суспільства і основні напрями періодизації її розвитку.
10. Типи цивілізацій і моделі економічних систем.
11. Натуральне господарство як форма організації виробництва.
12. Умови виникнення, основні риси і моделі товарного виробництва.
13. Теорії властивостей товару і його вартості.
14. Суть і функції грошей. Еволюція форм грошей. Теорії походження грошей.
15. Поняття ринку, його складові елементи і функції, достоїнства і недоліки.
16. Структура, види і сегментація ринку.
17. Ринкова інфраструктура.
18. Ринкова конкуренція: суть, види і форми.
19. Ринковий механізм формування ціни. Характеристика попиту і пропозиції.
20. Еластичність попиту і пропозиції. Ефект заміни і ефект доходу.
21. Монополія: суть і види. Антимонопольна політика.
22. Основні форми організації підприємництва.
23. Поняття капіталу. Концепції капіталу в різних економічних школах.
24. Суть первинного накопичення капіталу.
25. Формування підприємницького капіталу: методи, джерела.
26. Кругообіг і оборот капіталу. Основний і оборотний капітал.
27. Знос капіталу. Амортизація і методи її нарахування.
28. Показники ефективного використання ресурсів фірми.
29. Граничні витрати і продуктивність. Закон убиваючої віддачі.

30. Структура собівартості продукції і методи її зниження.
31. Монопольний прибуток і сучасні стратегії його витягання.
32. Суть, функції і види прибутку. Чинники, що його визначають.
33. Факторний розподіл доходів.
34. Економічні основи заробітної плати.
35. Домогосподарство і сім'я як суб'єкти мікроекономіки.
36. Моделі поведінки споживача.
37. Криві байдужості, бюджетна лінія.
38. Аграрне виробництво як особлива сфера додатку людської праці.
39. Земельна рента: суть, форми і види.
40. Економічна оцінка землі. Ціна землі. Орендна плата.
41. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів.
42. Макроекономічна політики. Система макроекономічних показників.
43. Середня і гранична схильність до споживання і заощадження.
44. Інвестиції: суть, функції, види, чинники, що їх визначають.
45. Суть, показники, чинники і типи економічного зростання.
46. Теорії макроекономічної рівноваги.
47. Розвиток економічної теорії циклічності суспільного відтворення.
48. Державне антициклічне і антикризове регулювання.
49. Ринок праці і його особливості. Попит і пропозиція праці. Ціна праці.
50. Безробіття: поняття, види, соціально-економічні наслідки. Закон Оукена.
51. Грошовий ринок. Попит і пропозиція грошей. Грошова маса.
52. Кредит: суть, функції і форми.
53. Грошово-кредитна система та грошово-кредитна політика.
54. Інфляція: причини, види, методи вимірювання. Крива Філіпса.
55. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика.
56. Суть і функції фінансів в національній економіці.
57. Держбюджет, його структура і роль в розподілі національного доходу.
58. Причини виникнення, види і способи фінансування бюджетного дефіциту.
59. Державний борг і його вплив на функціонування економіки.

60. Економічні основи оподаткування. Функції і типи податків. Крива Лафера.
61. Форми, методи і межі державного регулювання ринкової економіки.
62. Сукупні доходи населення: види, структура, джерела.
63. Диференціація доходів: основні причини. Крива Лоренца. Закон Енгеля. Коефіцієнт Джині. Види і наслідки бідності населення.
64. Соціальна політика держави і її особливості в умовах сучасної України.
65. Етапи становлення і основні риси світового господарства.
66. Інтернаціоналізація, інтеграція і глобалізація економічних процесів.
67. Міжнародна валютна система: суть, структура, еволюція.
68. Валютний ринок. Валютна політика.

Теми контрольних робіт

1. Етапи становлення і розвитку економічної теорії.
2. Предмет економічної теорії та її методологічні основи.
3. Проблема обмеженості ресурсів і безмежності потреб.
4. Чинники виробництва, їх взаємодія і комбінація. Виробнича функція.
5. Власність як економічна категорія: суть, форми, закони.
6. Економічна система: суть, критерії, типи.
7. Товарне господарство: умови виникнення, основні риси і типи.
8. Товар і його властивості. Альтернативні теорії властивостей товару і вартості.
9. Гроші як категорія товарного виробництва: походження, суть і функції.
10. Грошові системи: еволюція, зміст і призначення.
11. Ринок: умови виникнення, роль і функції. Структура ринку.
12. Функції попиту і пропозиції. Закони попиту і пропозиції.
13. Інфраструктура ринку. Біржа і банк як елементи інфраструктури ринку.
14. Конкуренція і монополія в ринковій економіці.
15. Витрати, їх суть, структура і класифікація. Теорії витрат.
16. Підприємництво: економічний зміст, ознаки, види.
17. Основні форми організації підприємництва, їх достоїнства і недоліки.
18. Фірма в системі ринкових відносин. Теорії фірми.

19. Капітал: відмінності трактувань і функцій. Первинне накопичення капіталу та підприємницький капітал.
20. Кругообіг і оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Матеріальний і моральний знос.
21. Економічна природа прибутку: відмінність трактувань суті, джерел і функцій.
22. Відсоток на капітал: природа, динаміка, чинники.
23. Земельна рента як дохід із землі. Теорії ренти.
24. Заробітна платня: суть, рівень, динаміка. Теорії заробітної платні.
25. Регіональна економіка: цілі, принципи, функції.
26. Макроекономіка і її місце в економічній теорії.
27. Поняття загальної макроекономічної рівноваги.
28. Бюджетний дефіцит і його види. Способи покриття бюджетного дефіциту і державного боргу.
29. Фіскальна політика держави і її роль в антициклічному регулюванні економіки.
30. Національне рахівництво: балансовий метод, метод системи національних рахунків.
31. Економічне зростання, його типи, темпи і моделі. Чинники економічного зростання.
32. Споживання і заощадження: взаємозв'язок і відмінності. Гранична схильність до споживання і заощадження.
33. Інвестиції і їх функціональне призначення.
34. Економічні теорії циклічності суспільного відтворення.
35. Зайнятість і безробіття: причини, основні риси, види і наслідки
36. Кредит: суть, функції і форми.
37. Кредитно-банківська система, її структура і функції.
38. Інфляція - суть, форми, причини, наслідки.
39. Доходи населення і їх перерозподіл. Соціальна політика держави.
40. Державне регулювання ринку. Вплив податків, дотацій, фіксованих цін на ринкову рівновагу.
41. Світове господарство і його еволюція.

42. Теорії світової економіки і світового ринку (теорія абсолютної і порівняльної переваги).
43. Міжнародна валютна система: суть, структура, еволюція.
44. Валютний курс і його регулювання.
45. Платіжний баланс і його вплив на грошову масу і бюджетний дефіцит.
46. Ефективність стабілізаційної політики держави у відкритій економіці.

2.4. Види та засоби контролю

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Обсягу годинах
МОДУЛЬ: «Основи економічних теорій»	
1. Тестування	1
2. Виконання контрольної роботи	15
Підсумковий контроль за модулем	
Письмовий екзамен (тестування)	

2.5. Порядок, методи й критерії оцінювання знань, умінь і навичок студента

Оцінку знань студентів з дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є українським варіантом ECTS. Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для підсумкового оцінювання знань використовують 4-бальну національну шкалу.

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також самостійну роботу.

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання знань студента під час практичних (семінарських) занять;
- проведення проміжного контролю (опитування або письмові завдання);
- поточне тестування;
- проведення підсумкового контролю - складання заліку або екзамену.

Загальна оцінка з дисципліни визначається середнє арифметичне оцінок за поточного контролю, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за результатами підсумкового іспиту.

Оцінювання знань студента здійснюється за такими критеріями:

1. Розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається;
2. Ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;
3. Знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
4. Уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, що винесені на розгляд в аудиторії;
5. Логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та роботи висновки.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою. *Поточний модульний контроль* рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування).

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Зразок тестового модульного завдання

Варіант №1

Виберіть єдино вірну відповідь.

Яка економічна школа першою поставила одну з основних проблем економіки - проблему рівноваги системи:

- а) Історична
- б) Класична
- в) Неокласична
- г) Меркантилісти

Виберіть найбільш точне визначення економічної теорії:

- а) наука про управління економікою
- б) наука про проблеми дефіциту і вибору
- в) суспільна наука, що вивчає мікро- і макроекономіку
- г) суспільна наука про проблеми якнайповнішого задоволення потреб в умовах обмеженості ресурсів

Лінія виробничих можливостей показує:

- а) точні кількості 2 товарів, які суспільство навмисно проводити
- б) кращу з можливих комбінацій 2 товарів
- в) альтернативну комбінацію товарів за наявності даної кількості ресурсів
- г) час, коли вступає в дію закон убиваючої продуктивності чинників виробництва

Має сенс підвищувати ціну на товари при еластичності попиту:

- а) 0,3 б) 1 в) 2,1 г) 0,2

Відповідайте вірно або невірно твердження.

1. Економіка не є точною наукою, але вона може використовувати статистичні методи аналізу для дослідження багатьох конкретних проблем.
2. Політика, орієнтована на зростання ефективності і рівність, легко досяжна і не вимагає великих фінансових витрат.
3. Самі ліквідні активи це земля і нерухомість.

Стисло відповідайте на питання.

1. Як ви думаєте, чому виникла необхідність виникнення економіки як науки?
2. Опишіть в короткій формі, що вивчає економічна теорія.
3. Перерахуйте, якими показниками вимірюється сукупний суспільний продукт.

Задача.

За 8 годин виробляється 16 виробів загальною вартістю 80 гривень. Скільки коштує денна продукція і 1 виріб, якщо:

продуктивність праці зростає в 2 рази;
інтенсивність праці збільшиться в 1,5 рази.

Проведення підсумкового контролю. Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань та виконання контрольної роботи. Підсумок є екзамен у письмовій формі за заліковими білетами, які містять два теоретичні питання, тести і задачу. **Екзаменаційне завдання оцінюється** за 4-х бальною системою.

Зразок екзаменаційного білету

Харківська Національна Академія Міського Господарства

(назва навчального закладу)

Спеціальність **ВВ**

Навчальний предмет

Основи економічних теорій

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №1

1. Становлення та основні етапи розвитку економічної теорії
2. Витрати виробництва й прибуток
3. Тести
4. Задача

Оцінювання знань студента за 4 бальною шкалою:

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:
 - укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
 - викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, пов'язано й обґрунтовано;
 - уміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати ухвалені рішення;
 - відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії й без зауважень;
2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:
 - укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
 - викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;
 - не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;
 - уміти обґрунтувати ухвалені рішення;
 - добре відповідати на запитання екзаменаторів.
3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції щодо її рішення;
- позитивно відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії;
- допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

2.6. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література	
1. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва. Підручник. – К.: Вища школа, 2003. – 719 с.	2
2. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.	1 – 3
3. Основи економічної теорії: Підручник. 3-тє вид. / За ред. Ю. В. Ніколенка. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с.	1 – 3
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.	1 – 3
5. Перехідна економіка: Підручник /За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.	2 – 3
6. Экономика: Учебник / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2000. – 896 с.	1 – 3
2. Додаткові джерела (підручники, навчальні посібники, довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851с. 2. Базилінська О.Я. Макроекономіка. Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 442 с. 3. Гейлбронер Роберт Л., Тароу Лестер С. Економіка для всіх: Пер. з англ. - Львів: Просвіта, 1995. 4. Зазимко А.З. Політична економія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 358 с. 5. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1978. 6. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. – М.: Соцэкгиз, 1960. 7. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2004. – 406 с. 8. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М.:	1 – 3

<p>Економика, 1989.</p> <p>9. Курс экономической теории /Под общ. ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. – М., 2001.</p> <p>10. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т: Пер. с англ. - М.: Республика, 1992.</p> <p>11. Маркс К. Капітал Т. 1,2,3. (Маркс К., Енгельс Ф. - Твори. - Т. 23,24,25)</p> <p>12. Маршалл А. Принципы экономической науки: В 3 т: Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1993.</p> <p>13. Мікроекономіка: Підручник /за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 677с.</p> <p>14. Милль Дж.С. Основы политической экономии: Пер. с англ. - Т. 1-3. М.: Прогресс, 1981.</p> <p>15. Мэнкью Н.Г. Принципы экономикс. - СПб: Питер Ком, 1999.</p> <p>16. Основы рыночной экономики / Под ред. Г.В. Задорожного. – Х.: Основа; НКУПЦ „Интеллект – ЭКО”, 1995. – 176 с.</p> <p>17. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. - 508 с.</p> <p>18. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. – М.: Госкомиздат, 1955.</p> <p>19. Самуельсон П. Економіка: Підруч. – Львів: Світ, 1993.</p> <p>20. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Соцгиз, 1992.</p> <p>21. Теоретические проблемы переходной экономики: Учеб.-метод. пособие / Под ред. В.В. Радаева. – М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2003. – 365 с.</p> <p>Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика: Пер. с англ. – М.: 1993.</p>	
5. http://www.bank.gov.ua	2 – 3
6. http://www.kmu.gov.ua	1 – 3
7. http://www.me.gov.ua	1 – 3
8. http://www.minfin.gov.ua	2 – 3
9. http://www.ssmc.gov.ua	2 – 3
10. http://www.ukrstat.gov.ua	1 – 3
11. http://www.worldbank.org.ru	2 – 3
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Економічна теорія: Тексти лекцій (для студентів всіх форм навчання) /Авт. Цимбалюк О.А., Стадник Г.В. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 423 с.	1 – 3
2. Методичні вказівки до вивчення модулю «Економічна теорія» для студентів 3 курсу усіх форм навчання спеціальностей 6.060.101 „Промисловості і цивільне будівництво”, «Міське будівництво та господарство» 6.070900 «Геоінформаційні системи та технології», 6.070800 «Екологія та охорона навколишнього середовища», 6.092600 «Водопостачання та водовідведення» / Укл. Цимбалюк О.А., Наумов М.С.—Харків: ХНАМГ, 2007 – 68с.	1 – 3

Навчальне видання

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Основи економічних теорій” для студентів 3 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки 6.060103 „Гідротехніка (Водні ресурси)”, 0926 „Водні ресурси” спеціальності 6.092600 „Водопостачання та водовідведення”.

Укладач: Анастасія Олегівна Москвіна

План 2009, поз. 500Р

Підп. до друку 30.06.2009	Формат 60x84/1/16	Папір офісний.
Друк на ризографі.	Умовн.-друк. арк. 1,9	Обл.-вид. арк. 2,2
Замовл. № 4966	Тираж 10 прим.	
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12		
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ		
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12		